

Čas přípravy
30 minut

Čas realizace
2 x 1 hodina

Prostor
klubovna

Roční období
kdykoliv

Počet účastníků
libovolný

Věková kategorie
3.–5. třída/9–11 let

KUDY KAM

Obecný cíl: Rozvoj těchto kompetencí: ke komunikaci a k řešení problémů.

Konkrétní cíl: Zná světové strany hlavní a vedlejší, seznámí se s buzolou, určuje azimut.

Motivace: Pokud se chceš vypravit na objevnou výpravu do přírody, měl bys vědět alespoň základní věci, aby ses někam nezatoulal.

Potřeby: Pracovní listy pro všechny děti, směrové růžice a názvy i zkratky světových stran – podle počtu skupinek, psací potřeby, buzoly podle počtu dětí, případně i kompas, kousky kartonu pro všechny děti, fixy.

K tomuto metodickému listu jsou k dispozici pracovní listy P17A a P17 B.

Provedení: Doporučujeme činnost rozdělit do dvou aktivit.

K první části nejlépe využít schůzku, kdy se oddíl chystá na výpravu. V besedě zjistíme, zda děti znají pojem světových stran („Víš, proč se říká severní vítr? Co to znamená, když řekneme, že někdo přijel ze západu?“...). Vysvětlíme, že jde o „dané směry“, které nelze libovolně měnit, používané všude ve světě. Děti rozdělíme do skupinek. Připravíme si větší směrovou růžici a zkratky i celé názvy světových stran (počet kusů podle počtu skupin dětí). Vyzveme skupinky dětí, aby společně doplnily názvy i zkratky do směrové růžice. Sledujeme zapojení všech dětí do práce, pomůžeme radou. Určování světových stran je možné procvičovat společně také prostým ukazováním směrů rukou – přidržíme se směrů jako na mapě „nahofe je sever“. Uklidíme si pracovní prostor a necháme děti samostatně doplnit připravený pracovní list P17A – úkol I., II. Společnou kontrolu můžeme provést sestavením velké směrové růžice na stěně klubovny (na dveřích skříně apod.). Na závěr si zahrajeme jednoduchou hru – děti pomocí své směrové růžice vyhledávají různé předměty umístěné v klubovně (např. „Od stolu na jih leží...“) nebo obráceně určují směr předmětu, který jmenujeme – ukážeme („Na kterou světovou stranu musím jít, abych byl/a u okna?“...).

Ve druhé části aktivity dětem ukážeme přístroje – buzolu a kompas, které nám dovedou směr určit ještě daleko přesněji. Posadíme děti nejlépe do kruhu a každému z nich dáme buzolu. Společně si vysvětlujeme, k čemu slouží jednotlivé části buzoly – je dobré si hned v praxi jejich použití ukázat, případně vyzkoušet. Například pokud mluvíme o centimetrovém měřítku, mohou děti cokoliv ve svém okolí změřit, lupou můžeme něco zvětšit apod. Šňůrka slouží k zavěšení na krk, tak proč si buzolu na krk nezavěsit (pozor na bezpečnost). Nyní vedoucí vyzve děti, aby na připravený papírek nakreslily šipku a položily ji tak, aby ukazovala tam, kde je podle nich sever. Správný odhad si ověříme při vysvětlení fungování magnetické strelky. Vyzkoušíme si, jak funguje magnetická strelka – červeně označená část vždy směřuje „k severu“, ať se otočíme kamkoliv. Takto můžeme postupně probrat všechny části přístroje. Nezapomeneme upozornit na jiné značení světových stran – anglické zkratky (jiná písmena než v českém názvosloví). Pak zařadíme jednoduchou hru k procvičení. Vedoucí zadává úkoly typu: „Která část vždy směřuje k severu? Co použijeme, když potřebuji přečíst malá písmena na mapě?“ apod. Připomeneme si také určování světových stran. „Když víme, že označená část strelky vždy směřuje k severu, kde je tedy jih? Kam byste šli, kdybych vás poslal/a na západ? apod.“ Upozorníme děti také na správné uložení buzol, aby nedošlo k jejich zmagnetizování. (Je dost možné, že i toto uvidí děti v praxi, protože ne všechny buzoly jsou nové a nemusí být už docela přesné.) Pak děti necháme, aby si ve spolupráci s kamarádem buzolu „osahaly“ za pomoci pracovního listu P17B, vyzkoušely si některé možnosti. (Co můžeš dělat pomocí buzoly?... Nejen měřit azimut.)

Ve druhé části aktivity se můžeme se staršími (nebo zkušenějšími) dětmi pustit i do určování azimutu. Opět vycházíme z toho, co děti již znají. Vhodné je začínat azimutem např. 120 stupňů, 60 stupňů a teprve po určitých zkušenostech činnost ztížit (nezapomeňte vysvětlit, kolik stupňů značí každá „čárka“ na otáčivém mezikruží – podle typu buzoly se může lišit). K procvičení můžeme použít jednoduchý terčový závod. Vyzveme děti, aby umístily svou značku např. ve směru 120 stupňů (je třeba označit místo, odkud měříme). Případně můžeme pro zpestření připravit jednoduchý „azimutový úsek“ v okolí klubovny. Aby děti prošly skutečně každým určeným bodem, můžeme k jednotlivým listům s azimuty přidat i písmeno – jejich složením ve správném pořadí (tedy i projitím dle určeného azimutu) vzniká tajenka.

Velmi vhodné je procvičování dovedností tohoto typu při výpravách a výletech, naučit se dobře ovládat buzolu či kompas není záležitost krátkodobá, procvičování je nutností. Práci s těmito přístroji můžeme kombinovat i s prací s GPS.

Tato aktivita přibližuje Ideály Pionýra: Poznání, Překonání a Příroda. Aktivitou lze navázat na akci Pionýrská stezka.

Přístup k dětem se specifickými vzdělávacími potřebami:

Děti se specifickou poruchou učení mohou mít problémy se čtením zadání na pracovních listech, zvláště pak dyslektici – čtou pomaleji a nepřesně. Někdy je třeba, aby text přečetly několikrát, pak teprve porozumí zadání. Těmto dětem, zejména mladším, je třeba pomoci. Děti, které mají sníženou orientaci v prostoru, mohou mít problémy s orientací růžice a věcí, u kterých mají určit polohu. Těmto dětem je třeba také s úkoly pomoci. Pozornost je třeba věnovat i dětem s ADHD, jejich pozornost je krátkodobá a při učení je třeba tento fakt brát na zřetel. Dětem s LMP (lehké mentální postižení) zjednodušit pojmenování částí buzoly. Fixování částí buzoly vždy spojit s činností (s praktickým využitím) této části. Pak si název částí buzoly lépe odvodí.

Pozor na:

Hru s určováním předmětů je možné hrát i venku v okolí klubovny. Před zahájením hry musíte v klubovně i venku udat jednu světovou stranu – například cedulkou s písmenem „S“ označit sever.

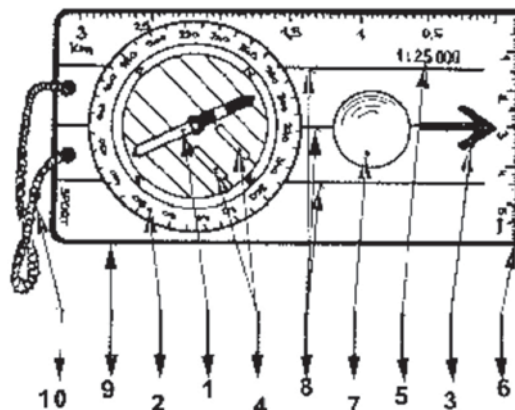
Buzol a kompasů existuje několik druhů. Pro základní seznámení jsou nejvhodnější jednoduché buzoly typu „Sport“.

Moje poznámky:

Pomůcka pro vedoucí:

Nauč se znát alespoň základní části buzoly, poznej, k čemu slouží:

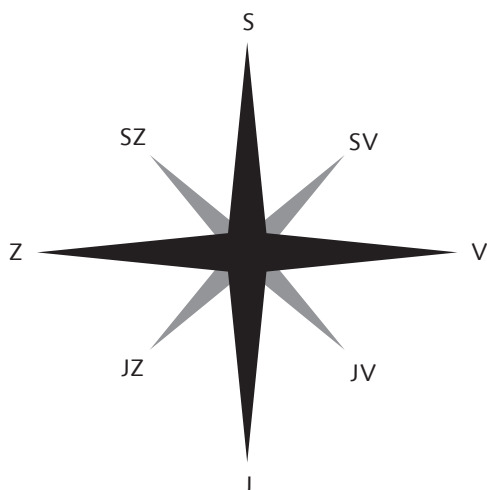
1. magnetická střílka (červená část směřuje stále na sever);
2. otáčivé mezikruží s vyznačením světových stran, rozdělené na 360 stupňů;
3. pomocná šipka k zaměřování;
4. reflexní rovnoběžky v otočném mezikruží pro nastavení severu v noci;
5. měřítko pro mapu;
6. centimetrové měřítko;
7. lupa pro lepší čtení z mapy;
8. pomocné středové čáry k zorientování mapy;
9. náměrná hrana k zorientování mapy;
10. závěsná šňůrka.

Bylo použito obrázku s popisem: www.druhyturnus.ic.cz.

Řešení pro vedoucí k pracovnímu listu P17:

I. Doplň správně zkratky světových stran hlavních i vedlejších:

II. Dopiš zkratky a celé názvy světových stran:

Hlavní:

S – sever

J – jih

V – východ

Z – západ

Vedlejší:

SZ – severozápad

JZ – jihozápad

SV – severovýchod

JV – jihovýchod

- Můžeme jen pro ilustraci uvést i další dělení: SSV – severoseverovýchod, JJV – jihojihovýchod, JJZ – jihojihozápad apod., které nám dále „půlí“ směry.

III. Pomocí směrové růžice určuj umístění předmětů v klubovně nebo na vycházce.

- Je třeba si předem určit v klubovně či na vycházce sever a tento směr dětem udat, pak mohou pomocí směrové růžice na pracovním listě určovat další směry.

(Toto určování je východiskem pro další práci s buzolou či kompasem, přístroje můžeme dětem již nyní alespoň ukázat.)

Moje poznámky: